

Ouderlijke eigen effectiviteit als voorspeller voor opvoedgedrag
Marije E. C. van Brakel, Iris M. J. Cuppen, Milou A. J. Groels en Romee M. Hevink
Universiteit van Utrecht

Auteursinformatie

Marije E. C. van Brakel ^a (5732891), Iris M. J. Cuppen ^a (5732662), Milou A. J. Groels ^a (5742005), Romee M. Hevink ^b (4139968), 16 juni 2016.

^a Premasterprogramma Orthopedagogiek, Universiteit Utrecht

^b Bachelor Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Utrecht

Deze bachelor thesis is geschreven in opdracht van de Universiteit van Utrecht (200600042), onder begeleiding van Jorg Huijding.

Abstract

Parents vary in their way of raising their children. The quality of nurturing is related to parental behaviour and parental self-efficacy. There is limited information about the relation between parental self-efficacy and parental behaviour and the role of fathers and the role of the gender of the child. This study examined the relation between parental self-efficacy and parental behaviour, including the impact of the parent's gender and the child's gender, by parents with children between 2 and 4 years old. The data were collected through a cross-sectional survey. 79 fathers and 166 mothers participated in this study. Parental behaviour and parental self-efficacy were reported by the parent, by using global measurements. Parental behaviour was split up in four dimensions: warmth, structure, positive parenting and harsh discipline. For each dimension a regression method was used to examine whether parental self-efficacy predicted the value of the dimension, and whether this effect differed depending on the parent's or the child's gender. The results showed that higher parental self-efficacy predicted more warmth, structure and positive parenting and less harsh discipline. Thus, higher parental self-efficacy is related to better parental behaviour and this effect is the same for fathers and mothers, and for parents with a son and parents with a daughter.

Keywords: parental self-efficacy, warmth, structure, positive parenting, harsh discipline

Ouderlijke eigen effectiviteit als voorspeller voor opvoedgedrag

De ontwikkeling van kinderen wordt voor een groot deel beïnvloed door het opvoedgedrag van ouders (Caron, Weiss, Harris, & Catron, 2006; Dooley & Stewart, 2007; McKinney & Renk, 2008; O'Conner, 2002; Querido, Warner, & Eyberg, 2002; Ryan, Martin, & Brooks-Gunn, 2006). Ouders kunnen verschillen in de manier waarop zij hun kind opvoeden. De kwaliteit van de opvoeding lijkt in verband te staan met het opvoedgedrag van ouders en de ouderlijke eigen effectiviteit (Hess, Teti, & Hussey-Gardner, 2004; Jones & Prinz, 2005; Seigny & Loutzenhiser, 2009; Shumow & Lomax, 2002). In dit artikel wordt ouderlijke eigen effectiviteit afgekort als PSE, wat staat voor *parental self-efficacy*. Opvoedgedrag is het gedrag van ouders tegenover het kind, met de intentie het gedrag van het kind te vormen (Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns, Peetsma, & Wittenboer, 2010). PSE wordt gedefinieerd als de opvattingen en oordelen van ouders over hun rol als opvoeder (Hess et al., 2004; Jones & Prinz, 2005). Er blijkt een positieve relatie te zijn tussen PSE en de opvoedgedragingen van ouders (Jones & Prinz, 2005; Junttila, Vauras, & Laakkonen, 2007; Sanders & Woolley, 2005). Er is echter weinig onderzoek gedaan naar de mate waarin PSE het opvoedgedrag van ouders voorspeld.

In de onderzoeksgegevens die bekend zijn, komt naar voren dat ouders met een hoge PSE succes ervaren in het ouderschap, zij hebben positieve verwachtingen dat verandering mogelijk is en hebben vertrouwen in het verwerven en uitoefenen van effectieve opvoedingsvaardigheden (Jones & Prinz, 2005; Junttila et al., 2007; Rinaldi & Howe, 2012; Sanders, 2008). Ouders met een lage PSE zijn vaak overweldigd door de ouderlijke verantwoordelijkheden (Coleman & Karraker, 2003) en hebben moeite met uitdagende situaties betreffende het kind, wat kan leiden tot frustraties (Jones & Prinz, 2005). Er lijkt sprake te zijn van een voorspellende rol van PSE voor opvoedgedrag, maar er is weinig bekend over welke factoren hierbij een rol spelen.

Wel zijn er een aantal factoren bekend die invloed hebben op PSE. Zo kunnen vaders en moeders het ouderschap op een verschillende manier ervaren, wat de PSE beïnvloedt. Uit onderzoek blijkt dat de PSE van moeders hoger ligt dan die van vaders (Elek, Hudson, & Bouffard, 2003; Hudson, Elek, & Fleck, 2001). De leeftijd van de ouder heeft geen effect op PSE (Salonen et al., 2009). Het feit dat ouders voor de eerste keer een kind krijgen of al ervaren zijn, lijkt wel effect te hebben. Onervaren ouders ervaren tijdens de eerste levensjaren van het kind een lage PSE (Tarkka, Paunonen, & Laippala, 2000). Het onderwijsniveau van ouders lijkt ook samen te hangen met PSE, academisch geschoolde ouders scoren het laagst op PSE (Salonen et al., 2009). Dit is tegenstrijdig met eerder onderzoek, waaruit blijkt dat vaders en moeders met een hoger inkomen en een hogere opleiding een hogere PSE ervaren (Coleman & Karraker, 2000). Er blijkt ook een verband te zijn tussen de PSE en het geslacht van het kind (Seigny & Loutzenhiser,

2009). Dit wordt echter door eerdere onderzoeken tegengesproken (Elek et al., 2003; Hudson et al., 2001; Leerkes & Burney, 2007). Daarnaast heeft het geslacht van het kind invloed op het opvoedgedrag van ouders, zo gaan ouders bewust of onbewust hetzelfde of juist anders om met een zoon of dochter (Andersson, Hank, Rønsen, & Vikat, 2006; Raley & Bianchi, 2006; Tucker, McHale, & Crouter, 2003). Het geslacht van de ouder, het feit of het voor de ouders het eerste kind betreft of niet, het opleidingsniveau, het inkomen en het geslacht van het kind, hebben invloed op de PSE. Over de grootte van het effect van deze factoren zijn echter nog onduidelijkheden en tegenstrijdigheden.

Naast PSE wordt er in dit onderzoek gekeken naar het opvoedgedrag van ouders. Opvoedgedrag wordt onderverdeeld in vier dimensies: warmte, structuur, positieve- en negatieve disciplineren. Warmte is de mate waarin ouders sensitief, responsief en affectief zijn tegenover het kind (Davidov & Grusec, 2006; Eisenberg et al., 2001). Structuur heeft betrekking op de mate van gedragscontrole, handhaving en consistentie (Grolnick & Pomarantz, 2009). Positieve disciplineren richt zich voornamelijk op verbale communicatie, waarbij ouderlijke inductie, het uitleg geven over waarom iets niet mag, en empathie belangrijk zijn (Choe, Olson, & Sameroff, 2013; Kerr, Lopez, Olson, & Sameroff, 2004). Negatieve disciplineren kan omschreven worden als hard, overactief en inconsistent opvoedgedrag, gericht op het controleren, sturen en reguleren van het gedrag van het kind (Ge, Conger, Lorenz, & Simons, 1994; McKee et al., 2007).

Allereerst is er een verband tussen PSE en warmte (Jones & Prinz, 2005). Een hoge PSE bij moeders staat in verband met warm, sensitief en responsief gedrag (Coleman & Karraker, 1998; Sanders & Woolley, 2005). Er is echter weinig onderzoek naar de invloed van het geslacht van de ouder en van het kind in het verband tussen PSE en warmte. Wel is bekend dat moeders over het algemeen een hogere mate van warmte in hun opvoedgedrag hebben dan vaders (Barnett, Deng, Mills-Koonce, Willoughby, & Cox, 2008; Bos, Balen, & Boom, 2007; Conrade & Ho, 2001; Gamble, Ramakumar, & Diaz 2007; Gryczkowski, Jordan, & Mercer, 2010; Roskam & Meunier, 2009). Het verschil tussen vaders en moeders in de mate van warmte lijkt klein te zijn (Conrade & Ho, 2001). PSE lijkt dus een positieve voorspeller voor warmte.

Daarnaast laten PSE en structuur een verband zien (Jones & Prinz, 2005). Een hoge PSE hangt samen met meer structuur (Shumow & Lomax, 2002). Weinig onderzoek is gedaan naar de invloed van het geslacht van de ouder en van het kind op deze relatie. Daarnaast laat onderzoek naar de invloed van het ouderlijke geslacht op structuur geen eenduidig beeld zien. Enerzijds komt naar voren dat moeders een hogere mate van toezicht en controle handhaven (Gryczkowski et al., 2010; Roskam & Meunier, 2009; Waizenhofer, Buchanan, & Jackson-Newsom, 2004). Anderzijds zou de mate van structuur voor vaders en moeders niet verschillen (Bos et al., 2007; Verhoeven, Junger, Aken, Dekovic, & Aken, 2007). PSE lijkt een positieve voorspeller voor structuur.

Ook is er een verband tussen de PSE en positieve disciplineren van ouders (Jones & Prinz, 2005). Onderzoek laat zien dat een hogere PSE bij moeders zich verhoudt tot positief opvoedgedrag, zoals responsiviteit, stimulering en een verzorging zonder straffen (Ardelt & Eccles, 2001; Hill & Bush, 2001). Er is echter weinig onderzoek gedaan naar de invloed van het geslacht van de ouder en van het kind op dit verband. Uit onderzoek blijkt wel dat moeders een hogere mate van positieve disciplineren gebruiken dan vaders (Kwon, Jeon, Lewsader, & Elicker, 2012), moeders zijn positiever in de interactie met het kind en zijn meer emotioneel betrokken (Gryczkowski et al., 2010). PSE lijkt een positieve voorspeller voor positieve disciplineren.

Tot slot is er een verband tussen PSE en negatieve disciplineren (Jones & Prinz, 2005). Ouders met een lager gevoel van competentie zien sneller af van de taak om hun kind positief te disciplineren. Ze zijn sneller geneigd negatieve disciplineren toe te passen, door laksheid en het onbewuste gebruik van over-reactieve technieken en inconsistente disciplineren (Aunola & Nurmi, 2005; Haan, Prinzie, & Dekovic, 2009; Zimmer-Gembeck & Thomas, 2010). Er is weinig onderzoek gedaan naar de invloed van het geslacht van de ouder en van het kind op dit verband. PSE lijkt een negatieve voorspeller voor negatieve disciplineren te zijn.

Uit de literatuurstudie blijkt dat er al meerdere onderzoeken zijn uitgevoerd naar PSE. Toch zijn er nog veel onduidelijkheden. Er is voornamelijk onderzoek gedaan naar het opvoedgedrag en de PSE van moeders. Er is op dit gebied minder bekend over vaders en over de invloed van het geslacht van het kind. Ook over de invloed van de factoren inkomen, opleidingsniveau en het feit of het voor de ouders het eerste kind betreft of niet is geen eenduidig beeld. Naar verwachting hebben deze factoren invloed op de PSE en het opvoedgedrag, en daarom wordt er in dit onderzoek gecontroleerd voor deze factoren. Binnen dit onderzoek zal gekeken worden naar de voorspellende relatie van de PSE voor het opvoedgedrag van ouders. Er wordt gekeken naar het verschil tussen vaders en moeders in deze voorspellende relatie en naar het verschil tussen ouders met een zoon en ouders met een dochter. Deze kennis geeft inzicht in het opvoedgedrag van ouders en speelt een belangrijke rol bij het verklaren van dit gedrag. In de begeleiding van gezinnen kan hier door therapeuten op ingespeeld worden. Naar verwachting zal uit het onderzoek blijken dat PSE een voorspeller is voor het opvoedgedrag van ouders.

Methoden

Participanten

Aan het onderzoek hebben ouders deelgenomen die woonachtig zijn in Nederland en een kind hebben tussen de 2 en 4 jaar oud (maximaal 47 maanden; $M_{\text{leeftijdkind}} = 34.98$ maanden). Zowel de vader als de moeder van het kind werd uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. In totaal is de vragenlijst ingevuld door 79 vaders tussen de

24 en 54 jaar oud ($M = 35.49$, $SD = 5.42$) en 166 moeders tussen de 23 en 43 jaar oud ($M = 33.56$, $SD = 4.25$). Van de kinderen was 123 een jongen en 122 een meisje. De gemiddelde leeftijd van de jongens was $M = 34.98$ maanden ($SD = 6.61$) en de gemiddelde leeftijd van de meisjes was $M = 35.07$ maanden ($SD = 6.92$). De verdere beschrijving van de steekproef is te vinden in de bijlage, zie Tabel 1.

- insert Tabel 1 about here -

Instrumenten

De online vragenlijst bestond uit zes instrumenten, waarvan één zich richtte op specifieke metingen en de overige vijf op globale metingen.

Specifieke metingen. De PSE en opvoedgedragingen werden gemeten in reactie op tien specifieke situaties, gebaseerd op de *Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire* (CECPAQ) en de *Parenting Cognition Scale* (PCS). De resultaten van de specifieke metingen vielen buiten het bereik van de onderzoeksvraag en zullen niet in detail besproken worden.

Globale metingen. De globale metingen richtten zich op het meten van algemene opvoedvaardigheden en PSE. Binnen dit onderzoek is gekeken naar de betrouwbaarheid van de subschalen aan de hand van de Cronbach's alfa.

Opvoedgedrag. De CECPAQ geeft een beeld van het opvoedgedrag van ouders (Verhoeven, Baar, Bodden, & Dekovic, in press). De CECPAQ bestaat oorspronkelijk uit vijf subschalen. De huidige vragenlijst maakte gebruik van 41 items, verdeeld over vier subschalen (warmte, structuur, positieve disciplineren en negatieve disciplineren). Alle stellingen werden beoordeeld aan de hand van een zespuntsschaal (1 = nooit tot 6 = altijd), waarbij ouders aangaven hoe vaak zij zich herkennen in het beschreven gedrag. Uit onderzoek van Verhoeven en collega's (in press) bleek dat de CECPAQ valide en betrouwbaar is bevonden. De schaal warmte had een betrouwbaarheid van $\alpha = .90$, de schaal structuur had een betrouwbaarheid van $\alpha = .78$, de schaal positieve disciplineren had een betrouwbaarheid van $\alpha = .69$ en de schaal negatieve disciplineren had een betrouwbaarheid van $\alpha = .84$. Bij de schaal positieve disciplineren deed item 31_50_13 het minder goed in deze steekproef. De Cronbach's alfa nam toe tot $.77$ wanneer dit item verwijderd zou worden. Er is besloten om het item erin te laten aangezien het een gevalideerde vragenlijst betreft.

Attributies. De PCS geeft weer hoe ouders het gedrag van hun kind interpreteren (Snarr, Slep, & Grande, 2009). De resultaten van deze vragenlijst vielen buiten het bereik van dit onderzoek en zullen niet in detail besproken worden.

Kindgedrag. De *Strengths & Difficulty Questionnaire* (SDQ) beschrijft de mate waarin het kind problemen en vaardigheden laat zien op sociaal-emotioneel gebied (Widenfelt, Goedhart, Treffers, & Goodman, 2003). De resultaten van deze vragenlijst vielen buiten het bereik van dit onderzoek en zullen niet in detail besproken worden.

PSE. De Nijmeegse Opvoed Stress Index (NOSI) en het instrument *Me as a Parent* (MaaP) meten de opvoedcompetentie van ouders. NOSI meet de stressbeleving van ouders in de opvoeding van een kind en de beleving van een kind op enkele gedragsstijlen (Brock, Vermulst, Gerris, & Abidin, 1992). De vragenlijst heeft 123 items die op een zespuntsschaal worden ingevuld (1 = helemaal mee oneens tot 6 = helemaal mee eens). De vragenlijst is onderverdeeld in een ouderdomein en een kinddomein, met verschillende subschalen. Voor dit onderzoek werd de subschaal Competentie (13 items), uit het ouderdomein, gebruikt om te kijken hoe competent de ouder zich voelde in de opvoeding van zijn/haar kind. De NOSI had een goede begrips- en criteriumvaliditeit en was voldoende betrouwbaar (Brock et al., 1992). Het instrument MaaP meet de ouderlijke zelfregulering (Hamilton, Matthews, & Crawford, 2015). Het originele instrument bestaat uit vier subschalen. De schaal PSE (vier items) is opgenomen in de vragenlijst. Aan de hand van een vijfpuntsschaal (1 = helemaal mee oneens tot 5 = helemaal mee eens) werd gemeten hoe competent de ouders zich voelden over de opvoeding van hun kind. De MaaP had een goede convergente validiteit en was voldoende intern consistent en betrouwbaar (Hamilton et al., 2015). Binnen huidig onderzoek zijn de Maap en de NOSI samengevoegd tot de subschaal PSE. Deze subschaal had een betrouwbaarheid van $\alpha = .88$ en was dus goed betrouwbaar.

Procedure

Voor de beantwoording van de onderzoeksvraag werd gebruik gemaakt van een online vragenlijst, een kwantitatieve manier van dataverzameling. Door middel van een doelgerichte steekproef zijn ouders van kinderen tussen de 2 en 4 jaar oud benaderd via kinderopvang, scholen en het eigen netwerk van studenten. Aan ouders is gevraagd om beiden digitaal de vragenlijst in te vullen. Voor aanvang van het onderzoek lazen de ouders een *informed consent*, alleen bij instemming zijn zij met het onderzoek gestart. Na instemming is gevraagd naar de geboortedatum, de voornaam en het geslacht van het kind. Het volgende deel van het onderzoek bestond uit de specifieke metingen. Hierna volgden de globale metingen, waarbij eerst de items van de PCS aan bod kwamen, gevolgd door de items van de CECPAQ, SDQ, MaaP, en NOSI. Vervolgens is er gevraagd naar verschillende demografische gegevens. Tot slot hadden ouders de optie hun e-mailadres in te vullen om kans te maken op kaartjes voor de Efteling, waarbij gevraagd is of dit e-mailadres gebruikt mag worden voor benadering voor vervolgonderzoek. De online vragenlijst nam ongeveer 30 minuten tijd in beslag.

Het onderzoek is goedgekeurd door de facultaire ethische commissie van de faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Er is voor een online vragenlijst gekozen om de deelnemers minimaal te belasten. Op deze manier konden ze de vragenlijst invullen op een voor hen geschikt moment. Deelname aan het onderzoek

was op vrijwillige basis, ouders waren te allen tijde vrij om deelname aan het onderzoek te beëindigen. De informatie is anoniem en vertrouwelijk behandeld.

Data-analyse

Na de dataverzameling zijn de ruwe gegevens gecontroleerd op fouten. Kinderen die buiten het leeftijdsbereik van de doelgroep vielen zijn verwijderd. Bij controle van de variabelen bleken er 27 missende waarden te zijn bij de variabele inkomen en één bij de variabele structuur. Voor het analyseren van de gegevens zijn voor de subschalen PSE, warmte, structuur, positieve en negatieve disciplineren somscores berekend. Alle items van de schaal zijn in dezelfde richting gecodeerd, zodat een hoge score op de items overeenkomt met een hoge score op die schaal. Tevens is de variabele eerste kind toegevoegd.

Vervolgens zijn er correlaties berekend tussen PSE, de vier opvoeddimensies en de controlevariabelen. Op basis hiervan is beoordeeld of de controlevariabelen meegenomen moesten worden in de verdere analyses. Daarna is steeds eerst aan de hand van voor vader en moeder aparte multiële regressieanalyses de voorspellende relatie van PSE en een dimensie van opvoedgedrag voor deze groep bekeken. Aan de hand van deze analyse kon men zien of de slopes en dus de relatie tussen de variabelen hetzelfde of juist anders was voor vaders en moeders. Hierna was het de vraag of het eventueel gevonden verschil betekenisvol en dus significant was. Dit is steeds beoordeeld door een regressieanalyse uit te voeren waarin PSE, het geslacht en de interactie tussen beide variabelen werden meegenomen om de desbetreffende dimensie van het opvoedgedrag te voorspellen.

De hierboven beschreven analyses zijn voor alle vier de dimensies van opvoedgedrag apart uitgevoerd. Hierbij zijn eerst de gegevens van vaders en moeders bekeken en daarna zijn de gegevens apart voor ouders met een zoon en ouders met een dochter op dezelfde wijze geanalyseerd.

In de multiële regressieanalyses zijn het geslacht van de ouder (vader = 0, moeder = 1) en het geslacht van het kind (zoon = 0, dochter = 1) als dummy variabelen meegenomen. Daarnaast is er waar nodig voor de volgende variabelen gecontroleerd: inkomen, opleidingsniveau en het feit of het voor de ouders het eerste kind betreft (dummy codering: nee = 0, ja = 1).

Voorafgaand aan de analyses zijn de assumpties van een multiële regressie gecontroleerd. Er is voldaan aan de assumpties verhouding participanten en variabelen, normaal verdeelde variabelen, uitschieters, multicollineariteit, normale/lineaire verdeling en homoscedasticiteit van residuen. Op de schaal negatieve disciplineren was één uitschieter, deze score is voor deze respondent ingevoerd als missende waarde.

Resultaten

PSE als voorspeller voor warmte

Analyses met betrekking tot rol geslacht ouder. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat alleen PSE en warmte positief met elkaar samenhangen, bij zowel vaders, $r(77) = .43, p < .001$, als moeders, $r(164) = .38, p < .001$. Op basis van deze resultaten is besloten de variabelen inkomen, opleiding en eerste kind, niet mee te nemen in de verdere analyses. In eerste instantie is er voor vaders en moeders apart een regressieanalyse uitgevoerd met PSE als voorspeller voor warmte. Het regressiemodel bij vaders was significant, $F(1, 77) = 17.10, p < .001, R^2 = .18$. Een hoge PSE bij vaders bleek samen te hangen met meer warmte, $B = .43, t(77) = 4.14, p < .001$. Het regressiemodel bij moeders was significant, $F(1, 164) = 27.18, p < .001, R^2 = .14$. Een hoge PSE bij moeders bleek samen te hangen met meer warmte, $B = .24, t(164) = 5.21, p < .001$. PSE bleek een positieve voorspeller voor warmte bij zowel vaders als moeders.

Vervolgens is er een multiële regressieanalyse uitgevoerd voor PSE, geslacht van de ouder en de interactie tussen beide, zie Tabel 2. Dit model was significant, $F(3,241) = 28.49, p < .001, R^2 = .26$. Alleen PSE, $B = .43, t(241) = 4.91, p < .001$, en geslacht ouder, $B = 22.42, t(241) = 2.60, p = .010$, bleken significante voorspellers voor warmte. De zelf-gerapporteerde niveaus voor PSE bleken echter onafhankelijk van geslacht. Uit de niet-significante interactieterm blijkt dat de slopes voor vaders en moeders niet significant verschillen. PSE was een positieve voorspeller voor warmte, de voorspellende waarde voor vaders en moeders was nagenoeg gelijk.

- insert Tabel 2 about here -

Analyses met betrekking tot rol geslacht kind. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat PSE en warmte positief met elkaar samenhangen bij zowel ouders met een zoon, $r(121) = .29, p = .001$, als ouders met een dochter, $r(120) = .34, p < .001$. Tevens was er een significante negatieve samenhang te zien tussen warmte en inkomen, $r(106) = -.29, p = .002$, en warmte en opleiding, $r(120) = -.19, p = .041$, bij ouders met een dochter. Op basis van deze resultaten is besloten de factoren inkomen en opleiding mee te nemen in de analyses en de factor eerste kind niet ($p > .01$).

Vervolgens is er een hiërarchische multiële regressieanalyse uitgevoerd voor warmte bij ouders met een zoon en ouders met een dochter, zie Tabel 3. Model 1, voor ouders met een zoon was niet significant, $F(2, 107) = 1.31, p = .274, R^2 = .02$. Inkomen en opleiding zijn dus geen significante voorspellers voor warmte. Model 2, $F(3, 106) = 5.09, p = .002, R^2 = .13$, verklaarde 10% extra variantie, $\Delta F(1, 106) = 12.37, p = .001$. PSE bleek de enige significante voorspeller voor warmte, $B = .25, t(106) = 3.52, p = .001$. Model 1 van de hiërarchische multiële regressieanalyse voor ouders met een dochter was significant, $F(2, 105) = 5.61, p = .005, R^2 = .10$. Model 2, $F(3, 104) = 7.80, p < .001, R^2 = .18$, verklaarde 9% extra variantie in warmte, $\Delta F(1, 104) = 11.09, p = .001$. Een hoger inkomen bleek samen te hangen met minder warmte bij ouders met een dochter ($B = -1.42$). Opleiding bleek geen significante voorspeller ($p > .01$). Een hogere

PSE bleek samen te hangen met meer warmte, bij zowel ouders met een zoon als ouders met een dochter.

- insert Tabel 3 about here -

Hierna is een hiërarchische multipele regressieanalyse uitgevoerd met de voorspelling voor warmte door inkomen, opleiding, PSE, geslacht kind en de interactie tussen PSE en geslacht van het kind, zie Tabel 4. Model 1 was niet significant, $F(2,215) = 2.94$, $p = .055$, $R^2 = .03$. Model 2, $F(5, 212) = 7.11$, $p < .001$, $R^2 = .14$, verklaarde 12% extra variantie, $\Delta F(3, 212) = 9.66$, $p < .001$. Alleen PSE, $B = .25$, $t(212) = 3.53$, $p = .001$, en inkomen, $B = -1.12$, $t(212) = -2.30$, $p = .022$, bleken significante voorspellers voor warmte. Uit de niet significante interactieterm blijkt dat de slopes voor ouders met een zoon en ouders met een dochter niet significant verschillen, de voorspellende waarde was vrijwel gelijk.

- insert Tabel 4 about here -

PSE als voorspeller voor structuur

Analyses met betrekking tot rol geslacht ouder. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat alleen PSE en structuur positief met elkaar samenhangen, bij zowel vaders $r(79) = .47$, $p < .001$, als moeders, $r(165) = .54$, $p < .001$. Op basis van deze resultaten is besloten de controlevariabelen niet mee te nemen in de verdere analyses. In eerste instantie is voor vaders en moeders apart een regressieanalyse uitgevoerd met PSE als voorspeller voor structuur. Het regressiemodel bij vaders was significant, $F(1, 77) = 22.32$, $p < .001$, $R^2 = .23$. Een hoge PSE bleek samen te hangen met meer structuur, $B = .34$, $t(77) = 4.72$, $p < .001$. Ook het regressiemodel bij moeders was significant, $F(1, 163) = 66.54$, $p < .001$, $R^2 = .29$. Een hoge PSE bleek samen te hangen met meer structuur, $B = .34$, $t(163) = 8.16$, $p < .001$. PSE bleek bij zowel vaders als moeders een significante positieve voorspeller voor structuur.

Vervolgens is een multipele regressieanalyse uitgevoerd met de voorspelling voor structuur door PSE, geslacht van de ouder en de interactie tussen beide, zie Tabel 5. Dit model verklaarde een significante 27% van de variantie in structuur, $F(3, 240) = 29.75$, $p < .001$. PSE bleek de enige significante voorspeller voor structuur, $B = .34$, $t(240) = 4.76$, $p < .001$. De interactieterm was niet significant, dit betekent dat de slopes voor vaders en voor moeders niet significant van elkaar verschillen. PSE bleek een positieve voorspeller voor structuur en dit effect was voor vaders en moeders nagenoeg gelijk.

- insert Tabel 5 about here -

Analyses met betrekking tot rol geslacht kind. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat PSE en structuur positief samenhangen, bij zowel ouders met een zoon $r(122) = .47$, $p < .001$, als ouders met een dochter, $r(122) = .54$, $p < .001$. Tevens bleek er een significante negatieve samenhang te zijn tussen structuur en inkomen bij ouders met een dochter $r(108) = -.25$, $p = .008$. Op basis van deze resultaten is

besloten de factoren opleiding en eerste kind niet mee te nemen in de analyses en de factor inkomen wel.

Vervolgens is een hiërarchische multipele regressieanalyse uitgevoerd met inkomen en PSE als voorspeller voor structuur bij ouders met een zoon en ouders met een dochter apart, zie Tabel 6. Model 1, voor ouders met een zoon, was niet significant, $F(1, 108) = .11, p = .738, R^2 < .01$. Inkomen bleek geen significante voorspeller voor structuur. Model 2, $F(2, 107) = 18.40, p < .001, R^2 = .26$, verklaarde 26% extra variantie, $\Delta F(1, 107) = 36.65, p < .001$. PSE bleek de enige significante voorspeller voor structuur, $B = .31, t(107) = 6.05, p < .001$. Een hogere PSE bleek samen te hangen met meer structuur bij ouders met een zoon. Model 1, bij ouders met een dochter, was significant, $F(1, 106) = 7.31, p < .001, R^2 = .06$. Model 2, $F(2, 105) = 27.11, p < .001, R^2 = .34$, verklaarde 28% extra variantie in structuur, $\Delta F(1, 105) = 43.95, p < .001$. Inkomen bleek een negatieve en PSE een positieve voorspeller voor structuur bij ouders met een dochter.

- insert Tabel 6 about here -

Vervolgens is een hiërarchische multipele regressieanalyse uitgevoerd met de voorspelling voor structuur door inkomen, PSE, geslacht van het kind en de interactie tussen PSE en geslacht van het kind, zie Tabel 7. Model 1 was niet significant, $F(1, 216) = 3.41, p = .066, R^2 = .02$. Inkomen bleek geen significante voorspeller voor structuur. Model 2, $F(4, 213) = 22.56, p < .001, R^2 = .30$, verklaarde 28% extra variantie, $\Delta F(3, 213) = 28.51, p < .001$. PSE bleek de enige significante voorspeller voor structuur, $B = .31, t(213) = 5.88, p < .001$. De interactieterm was niet significant. PSE bleek een positieve voorspeller voor structuur en dit effect was nagenoeg gelijk voor ouders met een zoon en ouders met een dochter.

- insert Tabel 7 about here -

PSE als voorspeller voor positieve disciplineren

Analyses met betrekking tot rol geslacht ouder. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat PSE en positieve disciplineren significant met elkaar samenhangen bij zowel vaders, $r(79) = .302, p = .007$, als moeders, $r(166) = .243, p = .002$. Daarnaast was er een significante samenhang tussen eerste kind en positieve disciplineren bij vaders, $r(79) = .238, p = .035$. Op basis van deze resultaten is besloten de variabelen inkomen en opleiding niet mee te nemen in de verdere analyses en de variabele eerste kind wel. In eerste instantie is er voor vaders en moeders apart een regressieanalyse uitgevoerd met PSE en eerste kind als voorspeller voor positieve disciplineren, zie Tabel 8. Het regressiemodel bij vaders was significant, $F(2, 76) = 7.08, p = .002, R^2 = .16$. Uit de resultaten is gebleken dat PSE, $B = .10, t(76) = 3.01, p = .004$, en eerste kind, $B = 1.27, t(76) = 2.43, p = .017$, positief gerelateerd zijn aan positieve disciplineren bij vaders. Het regressiemodel bij moeders was ook significant, $F(2, 163) = 7.16, p = .001$,

$R^2 = .08$. PSE bleek een significante positieve voorspeller van positieve disciplineren, $B = 0.07$, $t(163) = 3.5$, $p = .001$. Eerste kind bleek bij moeders zodanig randsignificant dat deze toch invloed had op de voorspelling voor positieve disciplineren, $B = .72$, $t(163) = 1.97$, $p = .051$. Bij zowel vaders als moeders bleek eerste kind en een hogere PSE samen te hangen met meer positieve disciplineren.

- insert Tabel 8 about here -

Vervolgens is een hiërarchische multipele regressieanalyse uitgevoerd met eerste kind, PSE, geslacht van de ouder en de interactie tussen PSE en het geslacht van de ouder, zie Tabel 9. Model 1 was significant, $F(1, 243) = 6.84$, $p = .009$, $R^2 = .03$. Model 2, $F(4, 240) = 8.69$, $p < .001$, $R^2 = .09$, verklaarde 7% extra variantie, $\Delta F(3, 240) = 9.08$, $p < .001$. Alleen PSE, $B = .10$, $t(240) = 3.00$, $p = .003$, en eerste kind, $B = .90$, $t(240) = 3.02$, $p = .003$, bleken significante voorspellers voor positieve disciplineren. De interactieterm was niet significant. Een hogere PSE en eerste kind bleken samen te hangen met meer positieve disciplineren, dit effect was nagenoeg gelijk voor vaders en moeders.

- insert Tabel 9 about here -

Analyses met betrekking tot rol geslacht kind. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat PSE en positieve disciplineren positief met elkaar samenhangen, bij zowel ouders met een zoon, $r(123) = .190$, $p = .035$, als ouders met een dochter, $r(122) = .277$, $p = .002$. Daarnaast was er een significante positieve samenhang tussen het eerste kind en positieve disciplineren bij ouders met een zoon, $r(123) = .233$, $p = .009$. Op basis van deze resultaten is ervoor gekozen om de factoren opleiding en inkomen niet mee te nemen in de verdere analyses en de factor eerste kind wel.

Vervolgens is er een multipele regressieanalyse uitgevoerd apart voor ouders met een zoon en ouders met een dochter, met eerste kind en PSE als voorspeller voor positieve disciplineren, zie Tabel 10. Het regressiemodel bij ouders met een zoon was significant, $F(2, 120) = 7.13$, $p = .001$, $R^2 = .11$. Uit de resultaten bleek dat een hoge PSE, $B = 0.07$, $t(120) = 2.64$, $p = .009$, en eerste kind, $B = 1.37$, $t(120) = 3.07$, $p = .003$, samenhangen met meer positieve disciplineren bij ouders met een zoon. Het regressiemodel bij ouders met een dochter was ook significant, $F(2, 119) = 6.04$, $p = .003$, $R^2 = .08$. PSE was de enige significante positieve voorspeller voor positieve disciplineren bij ouders met een dochter, $B = 0.07$, $t = 3.28$, $p = .001$.

- insert Tabel 10 about here -

Vervolgens is een hiërarchische multipele regressieanalyse uitgevoerd met de voorspelling voor positieve disciplineren door eerste kind, PSE, geslacht van het kind en de interactie tussen PSE en het geslacht van het kind, zie Tabel 10. Model 1 was significant, $F(1, 243) = 6.84$, $p = .009$, $R^2 = .03$. Model 2, $F(4, 240) = 6.38$, $p < .001$, $R^2 = .10$, verklaarde 7% extra variantie, $\Delta F(3, 240) = 6.08$, $p = .001$. Alleen PSE, $B = .06$,

$t(240) = 2.60, p = .010$, en eerste kind $B = .97, t(240) = 3.19, p = .002$, bleken significante voorspellers voor positieve disciplineren. De interactieterm was niet significant. Een hoge PSE en eerste kind bleken samen te hangen met meer positieve disciplineren. Dit effect was nagenoeg gelijk voor ouders met een zoon en ouders met een dochter.

- insert Tabel 11 about here -

PSE als voorspeller voor negatieve disciplineren

Analyses met betrekking tot rol geslacht ouder. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat alleen PSE en negatieve disciplineren negatief met elkaar samenhangen, bij zowel vaders, $r(76) = -.33, p = .003$, als moeders, $r(164) = -.36, p < .001$. Op basis van deze resultaten is besloten de controlevariabelen niet mee te nemen in de analyse. In eerste instantie is er voor vaders en moeders apart een regressieanalyse uitgevoerd met PSE als voorspeller voor negatieve disciplineren. Het regressiemodel bij vaders was significant, $F(1, 76) = 9.21, p = .003, R^2 = .11$. Een hoge PSE bleek samen te hangen met minder negatieve disciplineren, $B = -0.23, t(76) = -3.04, p = .003$. Het regressiemodel bij moeders was ook significant, $F(1, 164) = 23.69, p < .001, R^2 = 0.13$. Een hogere PSE bleek samen te gaan met minder negatieve disciplineren bij moeders, $B = -0.20, t(164) = -4.87, p < .001$. Zowel bij vaders als moeders bleek PSE dus een negatieve voorspeller van negatieve disciplineren.

Vervolgens is een multiële regressieanalyse uitgevoerd met de voorspelling voor negatieve disciplineren door PSE, geslacht van de ouder en de interactie tussen beide, zie Tabel 12. Dit model was significant, $F(3, 240) = 13.17, p < .001, R^2 = 0.14$. Een hoge PSE bleek samen te hangen met minder negatieve disciplineren, $B = -.23, t(240) = -3.18, p = .002$. De interactieterm was niet significant. PSE bleek een negatieve voorspeller voor negatieve disciplineren en dit effect is nagenoeg gelijk voor vaders en moeders.

- insert Tabel 12 about here -

Analyses met betrekking tot rol geslacht kind. Uit de correlatieanalyse is gebleken dat alleen PSE en negatieve disciplineren negatief met elkaar samenhangen, bij zowel ouders met een zoon, $r(121) = -.24, p = .007$, als ouders met een dochter, $r(119) = -.38, p < .001$. De controlevariabelen laten geen significante samenhang zien ($p > .01$) en zijn niet meegenomen in de verdere analyses.

Aansluitend is een multiële regressieanalyse uitgevoerd met de voorspelling voor negatieve disciplineren door PSE en geslacht kind, zie Tabel 13. Het model voor ouders met een zoon was significant, $F(1, 121) = 7.58, p = .007, R^2 = .06$. Een hoge PSE bleek samen te gaan met minder negatieve disciplineren, $B = -.13, t(121) = -2.75, p = .007$. Het model voor ouders met een dochter was ook significant, $F(1, 119) = 20.43, p < .001, R^2 = .15$. Een hoge PSE bleek samen te hangen met minder negatieve

disciplinering, $B = -0.24$, $t(119) = -4.52$, $p < .001$. PSE was een negatieve voorspeller voor negatieve disciplinering, bij zowel ouders met een zoon als ouders met een dochter.

- insert Tabel 13 about here -

Tot slot is er een multiële regressieanalyse uitgevoerd met de voorspelling voor negatieve disciplinering door PSE, geslacht kind en de interactie tussen beide, zie Tabel 14. Dit model was significant, $F(3, 240) = 10.12$, $p < .001$, $R^2 = .11$. Een hogere PSE bleek samen te hangen met minder negatieve disciplinering, $B = -.13$, $t(240) = -2.53$, $p = .012$. De interactieterm was niet significant. PSE bleek een negatieve voorspeller voor negatieve disciplinering, dit effect was vrijwel gelijk voor ouders met een zoon en ouders met dochter.

- insert Tabel 14 about here -

Conclusie en discussie

In dit onderzoek is gekeken naar PSE als voorspeller voor opvoedgedrag van ouders met een kind tussen de twee en vier jaar oud (maximaal 47 maanden). Hierbij is het verschil tussen vaders en moeders en het verschil tussen ouders met een zoon en ouders met een dochter bekeken. De voorspellende relatie van PSE en opvoedgedrag is per opvoeddimensie onderzocht. Het doel was om meer inzicht te krijgen in het opvoedgedrag en dit te kunnen verklaren, zodat uiteindelijk een uitspraak gedaan kan worden over hoe er in behandeling ingespeeld kan worden op problematisch opvoedgedrag.

In het onderzoek komt naar voren dat een hoge PSE een hoge mate van warmte, structuur en positieve disciplinering voorspelt. Dit effect is voor zowel vaders en moeders, als voor ouders met een zoon en ouders met een dochter nagenoeg gelijk. Daarnaast voorspelt een hoge PSE een lage mate van negatieve disciplinering. Ook dit effect is voor zowel vaders en moeders, als voor ouders met een zoon en ouders met een dochter nagenoeg gelijk.

Allereerst is PSE een significante voorspeller voor warmte. Een hoge PSE hangt samen met een hoge mate van warmte in het opvoedgedrag. Bij ouders met een dochter is naast PSE ook het inkomen een significante voorspeller, dit betreft een negatief verband. De gevonden voorspellende relatie tussen PSE en warmte komt overeen met eerdere studies (Coleman & Karraker, 1998; Jones & Prinz, 2005; Sanders & Woolley, 2005).

PSE is ook een significante voorspeller voor structuur. Een hoge PSE hangt samen met een hoge mate van structuur in het opvoedgedrag. Bij ouders met een dochter is naast PSE ook het inkomen een significante voorspeller, dit betreft een negatief verband. De gevonden voorspellende relatie tussen PSE en structuur is in overeenstemming met eerdere studies (Jones & Prinz, 2005; Shumow & Lomax, 2002).

PSE is ook een significante voorspeller voor positieve disciplineren. Een hoge PSE hangt samen met een hoge mate van positieve disciplineren in het opvoedgedrag. Bij vaders, moeders en ouders met een zoon is naast PSE ook het feit of dit kind het eerste kind betreft een significante voorspeller, dit betreft een positief verband. De gevonden voorspellende relatie tussen PSE en positieve disciplineren is in overeenstemming met eerdere studies (Ardelt & Eccles, 2001; Hill & Bush, 2001; Jones & Prinz, 2005).

Tot slot is PSE een significante voorspeller voor negatieve disciplineren. Een hoge PSE hangt samen met een lage mate van negatieve disciplineren in het opvoedgedrag. De gevonden voorspellende relatie tussen PSE en negatieve disciplineren komt overeen met eerdere studies (Aunola & Nurmi, 2005; Haan et al., 2009; Jones & Prinz, 2005; Sanders & Woolley, 2005; Zimmer-Gembeck & Thomas, 2010).

Vanuit deze bevindingen kan geconcludeerd worden dat ouders die problemen ervaren in het opvoedgedrag, baat kunnen hebben bij het verhogen van hun PSE. Ook blijkt dat de onderzochte voorspellende relatie niet significant verschilt bij zowel vaders en moeders, als bij ouders met een zoon en ouders met een dochter. Het verschil tussen vaders en moeders betreffende de opvoeding is wellicht niet zo groot als voorheen gedacht werd. Dit betekent dat resultaten van eerder onderzoek, rondom dit onderwerp en deze leeftijdscategorie, gericht op moeders gegeneraliseerd zouden kunnen worden naar vaders.

Bij het interpreteren van de resultaten van dit onderzoek dient men rekening te houden met een aantal limitaties. Ten eerste is dit onderzoek gebaseerd op cross-sectionele data, waardoor er geen uitspraken gedaan kunnen worden over de langere termijn. Er wordt aangeraden bij vervolgonderzoek gebruik te maken van longitudinaal onderzoek, zodat de voorspellende relatie van PSE en opvoedgedrag op lange termijn bekeken kan worden. Ten tweede is er slechts gekeken naar de verschillen tussen vaders en moeders, en ouders met een zoon en ouders met een dochter. In vervolgonderzoek kan aandacht besteed worden aan de interactie tussen het geslacht van de ouder en het kind. Zo is het mogelijk dat opvoedgedrag anders is bij vaders met een zoon, dan bij vaders met een dochter. Wellicht levert kennis over deze interactie een bijdrage aan een effectieve begeleiding van ouders.

Ten derde betrof het onderzoek een online vragenlijst, waardoor alleen ouders die toegang hadden tot internet de mogelijkheid hadden om deel te nemen aan het onderzoek. Deze vorm van dataverzameling beperkt ook de controleerbaarheid. Daarnaast is er gebruik gemaakt van zelfrapportagelijsten. Deze geven alleen een reflectie van de percepties van het eigen gedrag van de ouder, wat mogelijk niet overeenkomt met daadwerkelijk gedrag. Het is ook mogelijk dat participanten sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven.

Een andere limitatie is dat dit onderzoek voornamelijk gericht is op ouders met een Nederlandse nationaliteit en dat er voornamelijk hoogopgeleide ouders deel hebben genomen. Dit betekent dat er sprake is van een vrij homogene steekproef, wat de generaliseerbaarheid beperkt. Ook moet er rekening gehouden worden met het feit dat er minder vaders aan het onderzoek hebben deelgenomen dan moeders. De resultaten van vaders zijn dus gebaseerd op een kleinere steekproef. De doelgroep van het onderzoek betrof kinderen van twee tot vier jaar. Er wordt aanbevolen bij vervolgonderzoek te kijken naar ouders met kinderen uit een andere leeftijdscategorie, zodat eventuele verschillen op dit gebied vastgesteld kunnen worden.

Tot slot dienen de resultaten van de schaal positieve disciplineren met enige voorzichtigheid bekeken en toegepast te worden. De subschaal is slechts aan de hand van vier items gemeten. Daarnaast werd de betrouwbaarheid van deze subschaal sterk negatief beïnvloed door één item. Voor vervolgonderzoek wordt aangeraden om gebruik te maken van meerdere items die allen goed bij de inhoud van de subschaal passen.

Naast deze limitaties is er sprake van een aantal sterke punten. Zo is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van gevalideerde vragenlijsten om de constructen te meten. Dit leidde tot een hoge betrouwbaarheid van de subschalen PSE, warmte, structuur en negatieve disciplineren. Daarnaast zijn naast moeders ook vaders onderdeel van de doelgroep, dit in tegenstelling tot eerder uitgevoerde onderzoeken, waarvan de doelgroep vaak alleen uit moeders bestaat. Tot slot is er onderscheid gemaakt tussen ouders met een zoon en ouders met een dochter. Hierdoor was het mogelijk om te kijken naar verschillen tussen vaders en moeders en verschillen tussen ouders met een zoon en ouders met een dochter.

Op basis van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat PSE een voorspeller is voor opvoedgedrag. Therapeuten kunnen hierop inspelen door de PSE te verhogen wanneer er sprake is van problemen in het opvoedgedrag. De verhoogde PSE zou vervolgens invloed moeten hebben op de warmte en structuur die ouders bieden en de mate waarin zij hun kind positief en/of negatief disciplineren. Er ontstaat dus een nieuwe, indirecte behandelwijze om ouders te helpen bij het effectiever inzetten van hun opvoedgedrag. Vertrouwen in jezelf als opvoeder leidt tot beter opvoedgedrag.

Referenties

- Andersson, G., Hank, K., Rønsen, M., & Vikat, A. (2006). Gendering family composition: Sex preferences for children and childbearing behavior in the Nordic countries. *Demography, 43*, 255-267. doi:10.1353/dem.2006.0010
- Ardelt, M., & Eccles, J. S. (2001). Effects of mothers' parental efficacy beliefs and promotive parenting strategies on inner-city youth. *Journal of Family Issues, 22*, 944-972. doi:10.1177/019251301022008001
- Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development, 76*, 1144-1159. doi:10.1111/j.1467-8624.2005.00840.x-i1
- Barnett, M. A., Deng, M., Mills-Koonce, W. R., Willoughby, M., & Cox, M. (2008). Interdependence of parenting of mothers and fathers of infants. *Journal of Family Psychology, 22*, 561-573. doi:10.1037/0893-3200.22.3.561
- Bos, H. M. W., Balen, F. van, & Boom, D. C. van den (2007). Child adjustment and parenting in planned lesbian-parent families. *American Journal of Orthopsychiatry, 77*, 38-48. doi:10.1037/0002-9432.77.1.38
- Brock, A. J. L. L. de, Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M., & Abidin, R. R. (1992). *NOSI, Nijmeegse Ouderlijke Stress Index. Experimentele versie. Handleiding*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Caron, A., Weiss, B., Harris, V., & Catron, T. (2006). Parenting behavior dimensions and child psychopathology: Specificity, task dependency and interactive relations. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 35*, 34-45. doi:10.1207/s15374424jccp3501_4
- Choe, D. E., Olson, S. L., & Sameroff, A. J. (2013). The interplay of externalizing problems and physical and inductive discipline during childhood. *Developmental Psychology, 49*, 2029-2039. doi:10.1037/a0032054
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (1998). Self-efficacy and parenting quality: Findings and future applications. *Developmental Review, 18*, 47-85. doi:10.1006/drev.1997.0448
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (2000). Parenting self-efficacy among mothers of school age children: Conceptualization measurement and correlates. *Family Relations, 49*, 13-24. doi:10.1111/j.1741-3729.2000.00013.x
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (2003). Maternal self-efficacy beliefs, competence in parenting and toddlers' behavior and developmental status. *Infant Mental Health Journal, 24*, 126-146. doi:10.1002/imhj.10048
- Conrade, G., & Ho, R. (2001). Differential parenting styles for fathers and mothers: Differential treatment for sons and daughters. *Australian Journal of Psychology, 53*, 29-35. doi:10.1080/00049530108255119

- Davidov, M., & Grusec, M. J. (2006). Untangling the links of responsiveness to distress and warmth to child outcomes. *Child Development, 77*, 44-58.
doi:10.1111/j.1467-8624.2006.00855.x
- Dooley, M., & Stewart, J. (2007). Family income, parenting styles and child behavioural-emotional outcomes. *Health Economics, 16*, 145-162. doi:10.1002/hec.1142
- Eisenberg, E., Losoya, S., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Reiser, M., Murphy, B., ... Padgett, S. J. (2001). Parental socialization of children's dysregulated expression of emotion and externalizing problems. *Journal of Family Psychology, 15*, 183-205.
doi:10.1037//0893-3200.15.2.183
- Elek, S. M., Hudson, D. B., & Bouffard, C. (2003). Marital and parenting satisfaction and infant care self-efficacy during the transition to parenthood: The effect of infant sex. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing, 26*, 45-57.
doi:10.1080/01460860390183065
- Gamble, W. C., Ramakumar, S., & Diaz, A. (2007). Maternal and paternal similarities and differences in parenting: An examination of Mexican-American parents of young children. *Early Childhood Research Quarterly, 22*, 72-88.
doi:10.1016/j.ecresq.2006.11.004
- Ge, X., Conger, R. D., Lorenz, F. O., & Simons, R. L. (1994). Parents' stressful life events and adolescent depressed mood. *Journal of Health and Social Behavior, 35*, 28-44.
Retrieved from <http://www.jstor.org/journal/jhealsocibeha>
- Grolnick, W. S., & Pomerantz, E. M. (2009). Issues and challenges in studying parental control: Toward a new conceptualization. *Child Development Perspectives, 3*, 165-170. doi:10.1111/j.1750-8606.2009.00099.x
- Gryczkowski, M. R., Jordan, S. S., & Mercer, S. H. (2010). Differential relations between mothers' and fathers' parenting practices and child externalizing behavior. *Journal of Child and Family Studies, 19*, 539-546. doi:10.1007/s10826-009-9326-2
- Haan, A. D. de, Prinzie, P., & Decovic, M. (2009). Mothers' and fathers' personality and parenting: The mediating role of sense of competence. *Developmental Psychology, 45*, 1695-1707. doi:10.1037/a0016121
- Hamilton, V. E., Matthews, J. M., & Crawford, S. B. (2015). Development and preliminary validation of a parenting self-regulation scale: Me as a Parent. *Journal of Child and Family Studies, 24*, 2853-2864. doi:10.1007/s10826-014-0089-z
- Hess, C. R., Teti, D. M., & Hussey-Gardner, B. (2004). Self-efficacy and parenting of high-risk infants: The moderating role of parent knowledge of infant development. *Applied Developmental Psychology, 25*, 423-437.
doi:10.1016/j.appdev.2004.06.002
- Hill, N. E., & Bush, K. R. (2001). Relationships between parenting environment and children's mental health among African, American and European American

- mothers and children. *Journal of Marriage and Family*, 63, 954-966.
doi:10.1111/j.1741-3737.2001.00954.x
- Hudson, D. B., Elek, S. M., & Fleck, M. O. (2001). First-time mothers' and fathers' transition to parenthood: Infant care, self-efficacy, parenting satisfaction, and infant sex. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 24, 31-43.
doi:10.1080/014608601300035580
- Jones, T. L., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25, 341-363.
doi:10.1016/j.cpr.2004.12.004
- Junttila, N., Vauras, M., & Laakkonen, E. (2007). The role of parenting self-efficacy in children's social and academic behavior. *European Journal of Psychology of Education*, 22, 41-61. doi: 10.1007/BF03173688
- Kerr, D. C. R., Lopez, N. L., Olson, S. L., Sameroff, S. J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32, 369-383.
doi:10.1023/B:JACP.0000030291.72775.96
- Kwon, K., Jeon, H., Lewsader, J. T., & Elicker, J. (2012). Mothers' and fathers' parenting quality and toddlers' interactive behaviours in dyadic and triadic family contexts. *Infant and Child Development*, 21, 356-373. doi:10.1002/icd.1746
- Leerkes, E. M., & Burney, R. V. (2007). The development of parenting efficacy among new mothers and fathers. *Infancy*, 12, 45-67. doi:10.1111/j.1532-7078.2007.tb00233.x
- McKee, L., Roland, E., Coffelt, N., Olson, A. L., Forehand, R., Massari, C., ... Zens, M. S. (2007). Harsh discipline and child problem behaviors: The roles of positive parenting and gender. *Journal of Family Violence*, 22, 186-196.
doi:10.1007/s10896-007-9070-6
- McKinney, C., & Renk, K. (2008). Differential parenting between mothers and fathers: Implications for late adolescents. *Journal of Family Issues*, 29, 806-827.
doi:10.1177/0192513X07311222
- O'Conner, T. G. (2002). The 'effects' of parenting reconsidered: Findings, challenges, and applications. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43, 555-572.
doi:10.1111/1469-7610.00046
- Paulussen-Hoogeboom, M. C., Stams, G. J., Hermanns, J. M. A., Peetsma, T. T. D., & Wittenboer, G. L. H. van den (2010). Parenting style as a mediator between children's negative emotionality and problematic behavior in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 169, 209-226. doi:10.3200/GNTP.169.3.09-226

- Querido, J. G., Warner, T. D., & Eyberg, S. M. (2002). Parenting styles and child behavior in African American families of preschool children. *Journal of Clinical Child Psychology, 31*, 272-277. doi:10.1207/S15374424JCCP3102_12
- Raley, S., & Bianchi, S. (2006). Sons, daughters, and family processes: Does gender of children matter? *Annual Review of Sociology, 32*, 401-421. doi:10.1146/annurev.soc.32.061604.123106
- Rinaldi, C. M., & Howe, N. (2012). Mothers' and fathers' parenting styles and associations with toddlers' externalizing, internalizing, and adaptive behaviors. *Early Childhood Research Quarterly, 27*, 266-273. doi:10.1016/j.ecresq.2011.08.001
- Roskam, I., & Meunier, J. C. (2009). How do parenting concepts vary within and between the families? *European Journal of Psychology of Education, 24*, 33-47. doi:10.1007/BF03173473
- Ryan, R. M., Martin, A., & Brooks-Gunn, J. (2006). Is one good parent good enough? Patterns of mother and father parenting and child cognitive outcomes at 24 and 36 months. *Parenting: Science & Practice, 6*, 211-228. doi:10.1207/s15327922par0602&3_5
- Salonen, A. H., Kaunonen, M., Astedt-Kurki, P., Järvenpää, A. L., Isoaho, H., & Tarkka, M. T. (2009). Parenting self-efficacy after childbirth. *Journal of Advanced Nursing, 65*, 2324-2336. doi:10.1111/j.1365-2648.2009.05113.x
- Sanders, M. R. (2008). Triple P-positive parenting program as a public health approach to strengthening parenting. *Journal of Family Psychology, 22*, 506-517. doi:0.1037/0893-3200.22.3.506
- Sanders, M. R., & Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health & Development, 31*, 65-73. doi:10.1111/j.1365-2214.2005.00487.x
- Sevigny, P. R., & Loutzenhiser, L. (2009). Predictors of parenting self-efficacy in mothers and fathers of toddlers. *Child: Care, Health and Development, 36*, 179-189. doi:10.1111/j.1365-2214.2009.00980.x
- Shumow, L., & Lomax, R. (2002). Parental efficacy: Predictor of parenting behavior and adolescent outcomes. *Parenting: Science and Practice, 2*, 127-150. doi:10.1207/S15327922PAR0202_03
- Snarr, J. D., Slep, A. M. S., & Grande, V. P. (2009). Validation of a new self-report measure of parental attributions. *Psychological Assessment, 21*, 390-401. doi:10.1037/a0016331
- Tarkka, M. T., Paunonen, M., & Laippala, P. (2000). First-time mothers and child care when the child is 8 months old. *Journal of Advanced Nursing, 31*, 20-26. doi:10.1046/j.1365-2648.2000.01264.x

- Tucker, C. J., McHale, S. M., & Crouter, A. C. (2003). Dimensions of mothers' and fathers' differential treatment of siblings: Links with adolescents' sex-typed personal qualities. *Family Relations, 52*, 82-89. doi:10.1111/j.1741-3729.2003.00082.x
- Verhoeven, M., Baar, A. L. van, Bodden, D., & Dekovic, M. (in press). The development and initial validation of the Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ). *European Journal of Developmental Psychology*.
- Verhoeven, M., Junger, M., Aken, C. van, Dekovic, M., & Aken, M. A. G. van (2007). Parenting during toddlerhood: Contributions of parental, contextual, and child characteristics. *Journal of Family Issues, 28*, 1663-1691. doi:10.1177/0192513X07302098
- Waizenhofer, R. N., Buchanan, C. M., & Jackson-Newsom, J. (2004). Mothers' and fathers' knowledge of adolescents' daily activities: Its sources and its links with adolescent adjustment. *Journal of Family Psychology, 18*, 348-360. doi:10.1037/0893-3200.18.2.348
- Widenfelt, B. M. van, Goedhart, A. W., Treffers, P. D. A., & Goodman, R. (2003). Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *European Child & Adolescent Psychiatry, 12*, 281-289. doi:10.1007/s00787-003-0341-3
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Thomas, R. (2010). Parents, parenting and toddler adaptation: Evidence from a national longitudinal study of Australian children. *Infant Behavior and Development, 33*, 518-529. doi:10.1016/j.infbeh.2010.07.004

Bijlage

Tabel 1

Steekproefbeschrijving

Kenmerken	Vaders		Moeders		Totaal	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%
Biologische ouder van het kind	79	100	164	99	243	99
Burgerlijke staat						
Alleenstaand	0	0	5	3	5	2
Getrouwd/ samenwonend	79	100	161	97	240	98
Nationaliteit						
Nederlands	78	99	158	95	236	96
Anders	1	1	8	5	9	4
Hoogst behaalde opleidingsniveau						
Geen onderwijs afgemaakt	0	0	0	0	0	0
Basisonderwijs/ Speciaal onderwijs	0	0	0	0	0	0
LBO / MAVO / VMBO	9	11	11	7	20	8
HAVO / VWO / MBO	23	29	39	23	62	25
HBO / Universiteit-bachelor	24	30	66	40	90	37
Universiteit, master of doctor	23	29	50	30	73	30
Gezamenlijk bruto maandinkomen						
Minder dan €1250 per maand	0	0	1	<1	1	<1
€1250 - €2500 per maand	3	4	5	3	8	3
€2500 - €3750 per maand	12	15	33	20	45	18
€3750 - €5000 per maand	17	22	54	33	71	29
€5000 - €7250 per maand	27	34	40	24	67	27
Meer dan €7250 per maand	12	15	14	8	26	11
Geen antwoord	8	10	19	11	27	11
Grootste aandeel in de opvoeding						
Moeder	47	59	90	54	137	56
Vader	0	0	2	1	2	1
Beide	30	38	69	42	99	40
Anders	2	3	5	3	7	3
Eerste kind						
Ja	40	51	97	58	137	56
Nee	39	49	69	42	108	44

Tabel 2

Multipele regressieanalyse, voorspelling voor warmte door PSE(PSE), geslacht ouder(GO) en de interactie tussen beide

	<i>B</i>	<i>SE B</i>	Beta
Constante	23.99	7.52	
PSE	.43	.09	.55*
GO	22.42	8.62	1.47**
PSE*GO	-.19	.10	-1.08

Noot. $R^2 = .26$, * $p < .05$, ** $p < .01$.

Tabel 3

Hiërarchische multiële regressieanalyse, voorspelling voor warmte door inkomen, opleiding en PSE bij ouders met een zoon of dochter

Model		Zoon			Dochter		
		B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
1	Constante	59.35	3.87		76.90	3.87	
	Inkomen	-.48	.69	-.07	-1.58	.74	-.23*
	Opleiding	1.26	.78	.17	-.97	.87	-.12
2	Constante	39.07	6.84		56.90	7.05	
	Inkomen	-.65	.66	-.10	-1.42	.70	-.21*
	Opleiding	1.30	.74	.17	-.92	.83	-.12
	PSE	.25	.07	.32**	.23	.07	.30**

Noot. Zoon: $R^2 = .02$, voor Model 1, $\Delta R^2 = .10$ voor Model 2, dochter: $R^2 = .10$, voor Model 1, $\Delta R^2 = .09$ voor Model 2, * $p < .05$, ** $p < .01$.

Tabel 4

Hiërarchische multiële regressieanalyse, voorspelling voor warmte door inkomen, opleiding, PSE, geslacht kind(GK) en de interactie tussen beide

Model		B	SE B	Beta
1	Constante	68.05	2.79	
	Inkomen	-1.20	.51	-.18*
	Opleiding	.30	.59	.04
2	Constante	45.79	6.52	
	Inkomen	-1.12	.49	-.15*
	Opleiding	.24	.59	.03
	PSE	.25	.07	.33**
	GK	3.28	8.39	.23
	PSE*GK	-.02	.10	-.11

Noot. Zoon, $R^2 = <.01$ voor Model 1, $\Delta R^2 = .26$ voor Model 2, Dochter $R^2 = .06$ voor Model 1, $\Delta R^2 = .28$ voor Model 2, * $p < .05$, ** $p < .01$.

Tabel 5

Multipele regressieanalyse, voorspelling voor structuur door PSE, geslacht ouder en de interactie tussen beide

	B	SE B	Beta
Constante	26.29	6.13	
PSE	.34	.07	.53***
GO	1.59	7.04	.13
PSE*GO	-.00	.08	-.03

Noot. $R^2 = .27$, $*p < .05$, $**p < .01$, $***p < .001$.

Tabel 6

Multipele regressieanalyse, voorspelling voor structuur door inkomen en PSE bij ouders met een zoon of dochter

Model		Zoon			Dochter		
		B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
1	Constante	54.57	2.23		62.57	2.39	
	Inkomen	.17	.50	.03	-1.49	.55	-.25**
2	Constante	29.70	4.54		32.19	5.01	
	Inkomen	-.02	.44	-.00	-1.21	.47	-.21*
	PSE	.31	.05	.51**	.35	.05	.53**

Noot. Zoon, $R^2 = <.01$ voor Model 1, $\Delta R^2 = .26$ voor Model 2, dochter $R^2 = .06$ voor Model 1, $\Delta R^2 = .28$ voor Model 2, $*p < .05$, $**p < .01$.

Tabel 7

Hiërarchische multipele regressieanalyse, voorspelling voor structuur door inkomen, PSE, geslacht kind en de interactie tussen beide

Model		B	SE B	Beta
1	Constante	58.76	1.65	
	Inkomen	-.70	.38	-.13
2	Constante	31.88	4.61	
	Inkomen	-.63	.32	-.11
	PSE	.31	.05	.49**
	GK	-2.64	6.20	-.22
	PSE* GK	.04	.07	.29

Noot. $R^2 = .02$ voor Model 1, $\Delta R^2 = .28$ voor Model 2, $*p < .05$, $**p < .01$.

Tabel 8

Multipele regressieanalyse, voorspelling voor positieve disciplinering door eerste kind en PSE bij vaders en moeders

	Vader			Moeder		
	B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
Constante	10.32	2.87		14.44	1.62	
Eerste kind	1.27	.52	.26*	.72	.37	.15
PSE	.10	.03	.32**	.07	.02	.26**

Noot. $R^2 = .16$ vader, $R^2 = .08$ moeder, * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 9

Hiërarchische multipele regressieanalyse, voorspelling voor positieve disciplinering door eerste kind, PSE, geslacht ouder en de interactie tussen beide

Model		B	SE B	Beta
1	Constante	19.57	.23	
	Eerste kind	.81	.31	.17**
2	Constante	10.63	2.82	
	Eerste kind	.90	.30	.18**
	PSE	.10	.03	.37**
	GO	3.61	3.22	.69
	GOxPSE	-.03	.04	-.51

Noot. Model 1 $R^2 = .03$, Model 2 $\Delta R^2 = .10$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 10

Multipele regressieanalyse, voorspelling voor positieve disciplinering door eerste kind en PSE bij ouders met een zoon of dochter

	Zoon			Dochter		
	B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
Constante	13.58	2.16		13.80	1.89	
Eerste kind	1.37	.45	.27**	.58	.41	.12
PSE	.07	.03	.23**	.07	.02	.29**

Noot. $R^2 = .11$ zoon, $R^2 = .09$ dochter, * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 11

Hiërarchische multipele regressieanalyse, voorspelling voor positieve disciplineren door eerste kind, PSE, geslacht kind en de interactie tussen beide

Model		B	SE B	Beta
1	Constante	19.57	.23	
	Eerste kind	.81	.31	.17**
2	Constante	14.10	2.05	
	Eerste kind	.97	.30	.20**
	PSE	.06	.02	.23**
	GK	-.65	2.79	-.13
	GKxPSE	.01	.03	.19

Noot. Model 1 $R^2 = .03$, Model 2 $\Delta R^2 = .07$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 12

Multipele regressieanalyse, voorspelling voor negatieve disciplineren door PSE, geslacht ouder en de interactie tussen beide

	B	SE B	Beta
Constante	44.87	6.21	
PSE	-.23	.07	-.39*
GO	-5.29	7.10	-.46
PSE*GO	.04	.08	.27

Noot. $R^2 = .14$, * $p < .01$.

Tabel 13

Multipele regressieanalyse, voorspelling voor negatieve disciplineren door PSE bij ouders met een zoon of dochter

	Zoon			Dochter		
	B	SE B	Beta	B	SE B	Beta
Constante	35.15	4.03		44.19	4.54	
PSE	-.13	.05	-.24*	-.24	.05	-.38*

Noot. $R^2 = .06$ zoon, $R^2 = .15$ dochter, * $p < .01$.

Tabel 14

Multipole regressieanalyse, voorspelling voor negatieve disciplineren door PSE, geslacht kind en de interactie tussen beide

	<i>B</i>	<i>SE B</i>	<i>Beta</i>
Constante	35.15	4.39	
PSE	-.13	.05	-.22*
GK	9.03	6.09	.84
PSE*GK	-.11	.07	-.88

Noot. R² = .06, *p < .05.